

The generalization of scientific information enables us to present an integrative model of the structure of the personality as a multi-component system that includes determination, experience and abilities in the form of knowledge, skills, individual and typological peculiarities. Consequently, these components include other substructural constituents what proves the heterogeneous nature of this system.

The changes of human activity directly or indirectly correlate with the phenomenon of the game what proves the necessity to study the influence of the game on the components of the structure of the personality through main pedagogical categories such as education, teaching, upbringing, development and socialization.

Three basic groups of the game functions specifically value motivational, cognitive and operational, behaviour regulational which lead to conclusion concern in each of them have been defined. In the process of formation and self-development of the personality the functions are specified according to their usefulness and targets. This approach implies the formation of the open system of the functions of the game and makes their projection on the structural components of the personality possible.

The basic functions of the game correspond with the main ways of the implementation of the pedagogical peculiarities of the game in the process of the person's development.

Key words: person's development, structure of the personality, pedagogical peculiarities of the game, functions of the game.

Отримано: 26.10.2015

УДК 355.233.22

О. М. Ольховий

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗМІНИ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ

За результатами теоретичного обґрунтування з використанням аналітичного та аксіоматичного методів визначено мету, завдання та вимоги до змістовного наповнення адаптованої до вимог сучасності концепції фізичної підготовки у Збройних Силах України. Дефініція створеної концепції фізичної підготовки Збройних Сил – забезпечення фізичної готовності військовослужбовців, підрозділів і частин до виконання завдань за бойовим та функціональним призначенням.

Ключові слова: концепція, військовослужбовець, фізична готовність.

Постановка проблеми. Здійснений аналіз діючого управлінського аспекту функціонування системи фізичної підготовки у Збройних Силах України, засвідчив негативну динаміку його показників та наявність проблемних системних питань [5, 6, 8]. Такий стан керівництва та організації фізичної підготовки вимагає нагального перегляду та прийняття кардинальних концептуальних змін для його удосконалення. Новосформованою концепцією фізичної підготовки визначатимуться управлінські засади функціонування та перспективи розвитку фізичної підготов-

ки Збройних Сил України загалом [4-6, 8], нею окреслюватиметься сукупність прийнятних для військ (сил) поглядів на:

- сутність процесу фізичного вдосконалення військовослужбовців та управління ним;
- визначення оптимальних шляхів забезпечення максимальної ефективності функціонування системи фізичної підготовки в різних умовах;
- методологію реалізації специфічних і неспецифічних функцій системи фізичної підготовки та способи досягнення нею корисних кінцевих результатів.

Дослідження проводиться відповідно до річного плану наукової і науково-технічної діяльності Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба на 2014 рік за темою «Організаційно-управлінська складова системи фізичної підготовки курсантів Збройних Сил України», з номером державної реєстрації 0101U001744.

Аналіз актуальних досліджень і документів показав, що доцільність прийняття рішення щодо докорінної реорганізації змістовної сторони, структури управління та забезпечення системи фізичної підготовки Збройних Сил України є незаперечним [2-8]. В цьому дослідженні враховано результати сучасного реформування організації та змісту системи бойової підготовки Збройних Сил України, вітчизняний і зарубіжний досвід, результати здійснених спеціальних наукових досліджень в аспекті фізичного вдосконалення військовослужбовців [4-6, 8].

Мета статті. Створення на основі законодавчих та інших нормативно-правових актів України про фізичну культуру і спорт концепції фізичної підготовки Збройних Сил України задля вироблення сучасного підходу до управлінського аспекту формування та забезпечення ефективного функціонування системи фізичної підготовки у Збройних Сил України, яка відповідатиме вимогам сьогоденного етапу їх реорганізації та враховуватиме можливість подальшого вдосконалення. Це сприятиме подальшому нагальному та своєчасному кроку – виданню нової Настанови з фізичної підготовки для Збройних Сил України.

Матеріал і методи дослідження. Теоретичний аналіз науково-документальних джерел з використанням аксіоматичного та аналітичного методів,

Виклад основного матеріалу. Починаючи з 1997 року в Україні запроваджено три фундаментальних керівних документа, де конкретизовано порядок функціонування системи фізичної підготовки у Збройних Силах України, це: Настанова з фізичної підготовки 1997 року, Настанова з фізичної підготовки 2009 року та Настанова з фізичної підготовки 2014 року [2, 3, 7]. Якщо загальні та спеціальні завдання фізичної підготовки в усіх цих настановах є фактично незмінними та тотожними, то мета фізичної підготовки у кожній з них несе, певною мірою, різний змістовий характер. А зважаючи на те, що основним концептуальним чинником системи фізичної підготовки Збройних Сил на-

шої країни на певних історичних етапах її розвитку була мета фізичної підготовки, розглянемо, яким чином вона трактується в керівних документах з фізичної підготовки незалежної України:

- у Настанові з фізичної підготовки 1997 року – «забезпечити фізичну готовність військовослужбовців до бойової діяльності, до оволодіння зброєю бойовою технікою та ефективного їх використання, до перенесення фізичних навантажень, нервово-психічних напружень в екстремальних ситуаціях, а також сприяти вирішенню завдань навчання і виховання»;
- у Настанові з фізичної підготовки 2009 року – «забезпечити фізичну готовність військовослужбовців до навчально-бойової діяльності.» А далі тлумачиться, що «...фізична готовність – це визначений рівень фізичної підготовленості військовослужбовців, який дозволяє їм виконувати завдання у відповідності із зайнятими посадами. Фізична готовність військовослужбовців є однією з головних умов успішного виконання ними функціональних обов'язків в бойових умовах та ефективного виконання службових завдань»;
- у Настанові з фізичної підготовки 2014 року – «забезпечити фізичну готовність військовослужбовців до професійної діяльності».

Поєднуючи вищезазначені понятійні визначення [2-3, 7] у єдине ціле можна сформулювати наступне: мета фізичної підготовки – це забезпечення належного рівня фізичної готовності військовослужбовців до виконання бойових та інших завдань відповідно до їхнього професійно-функціонального призначення.

У всіх трьох формулюваннях [2, 3, 7] конкретизується провідне й фундаментальне положення мети фізичної підготовки – забезпечення фізичної «готовності» (проте, мається на увазі фізичної «підготовленості»), військовослужбовця до бойової, навчально-бойової та професійної діяльності, виконання інших завдань. Окрім того Настановою з фізичної підготовки 1997 року досить коректно підкреслено те, що процес фізичного вдосконалення спрямований на забезпечення фізичної готовності військовослужбовців до перенесення нервово-психічних напружень. Фактично, за визначенням мети фізичної підготовки, заради цього (фізичної «готовності» чи «підготовленості» окремо взятого військовослужбовця) функціонує вся система фізичної підготовки, як один з основних предметів бойової підготовки. Це твердження є незаперечним та безсумнівним. Проте, стосовно органічного поєднання специфічних і неспецифічних функцій фізичної підготовки, як відносно самостійної складової частини системи бойової підготовки, яка забезпечує фізичну готовність, бойове вдосконалення та узгодження дій військових підрозділів і частин, тут не йдеться взагалі. Що і стало гносеологічною помилкою уже сформульованих дефініцій мети фізичної підготовки і, як результат – діючої в Збройних Силах України концепції фізичної підготовки.

За понятійним визначенням «фізична готовність» – це спроможність окремих військовослужбовців, підрозділів і частин виконувати тривалі та важкі бойові та функціональні завдання

професійної діяльності в умовах фізичного та психічного стресів. Вона поділяється на два рівні – повну й оперативну. Повною фізичною готовністю вважається здатність військ максимально мобілізувати фізичні й психічні ресурси для виконання поставлених завдань, а оперативною – готовність військ до негайного виконання своїх завдань у будь-яких умовах [4-6, 8]. Ми вважаємо, що термін «фізична готовність» є прийнятним для військових угруповань, підрозділів та частин, а для окремо взятого військовослужбовця – і фізична «підготовленість» і фізична «готовність».

Зважаючи на те, що мета і завдання діючої у Збройних Силах України системи фізичної підготовки проєктувалися та були сформовані на основі всебічного аналізу об'єктивних специфічних і неспецифічних функцій фізичної підготовки, як складової частини системи бойової підготовки військ (сил), а також загальних і специфічних вимог навчально-бойової та бойової діяльності до стану фізичної готовності військовослужбовців в мирний час, роль фізичної підготовки в сьогоденні постає більш стратегічною – сприяти разом з іншими предметами та складовими частинами системи бойової підготовки вирішенню завдань бойового вдосконалення та злагодженості дій військ (сил, частин, підрозділів) [4, 5].

Статтею 30 закону України «Про фізичну культуру і спорт» [1] визначено, що «фізична підготовка військовослужбовців є складовою частиною загальної системи навчання та виховання особового складу ЗС України... і спрямована на забезпечення фізичної готовності особового складу до професійної діяльності». І саме з цього закону перенесено у Настанову з фізичної підготовки 2014 року визначення мети фізичної підготовки [6], де незрозумілим та фактично латентним залишається термін «професійна діяльність», що призводить до невизначеності на що конкретно спрямоване функціонування системи фізичної підготовки Збройних Сил України. При цьому, якщо під «професійною діяльністю» вважається виконання бойових та функціональних завдань, то дефініцією концепції та корисною кінцевою метою системи фізичної підготовки у Збройних Силах України в сьогоденному історичному етапі їх реорганізації постає «забезпечення фізичної готовності військовослужбовців, підрозділів і частин до виконання завдань за бойовим та функціональним призначенням».

Досягненню корисної кінцевої мети зазначеної концепції фізичної підготовки сприятиме виконання її невід'ємних завдань, а саме:

- визначення сутності фізичної готовності військовослужбовців та військових підрозділів до бойової діяльності як одного з компонентів бойової готовності Збройних Сил України і регламентування місця та ролі фізичної підготовки в системі військово-професійної діяльності військових частин і підрозділів;
- встановлення структурно-компонентного наповнення адаптованої до сучасних вимог ведення бойових дій ефективної моделі організації фізичної підготовки у Збройних Силах України з її перспективним корегуванням та вдосконаленням;
- оптимізації системи управління фізичної підготовки у Збройних Сил України та її забезпечення кваліфікованими фахівцями фізичної підготовки;

- розкриття основних механізмів ефективності системи фізичної підготовки в різних бойових та клімато-географічних умовах функціонування військових частин і підрозділів;
- забезпечення сучасним спортивним і спеціалізованим обладнанням та інвентарем, створення сучасної навчально-матеріальної бази у військових частинах і підрозділах (установах);
- забезпечення оптимального поєднання державних і особистих інтересів військовослужбовців в процесі фізичного вдосконалення, підвищення мотивації до занять фізичною підготовкою та спортом і рівня відповідальності за індивідуальну фізичну підготовленість.

Змістовна сторона концепції фізичної підготовки у Збройних Силах України визначатиметься:

- вимогами Воєнної доктрини України, яка породжує концепцію бойової підготовки Збройних Сил України;
- головним системоутворюючим чинником системи фізичної підготовки – вимогами сучасного бою до належного рівня фізичної готовності військовослужбовців, військових підрозділів і частин для виконання функціональних і бойових завдань;
- особливостями комплектування військ (сил) і організації навчально-бойової діяльності;
- фізичним станом осіб, які вступають на службу за контрактом, призовного та мобілізованого контингенту;
- характером і ступенем впливу навчально-бойової діяльності на фізичний стан військовослужбовців;
- ступенем організованості системи бойового вдосконалення військ (сил), фактичної кількості часу, що виділяється та використовується на фізичну підготовку, наявністю та рівнем підготовленості кадрів, станом навчально-матеріальної бази для проведення форм фізичною підготовки;
- соціально-економічним та науково-технічним рівнем розвитку країни, станом наукового обґрунтування та методичного забезпечення функціонування фізичної підготовки у Збройних Сил України [4].

З урахуванням практичного досвіду функціонування системи фізичної підготовки та результатів спеціальних наукових досліджень [2-8] вищезазначені концепція, мета, завдання та зміст системи фізичної підготовки можуть доповнюватись та уточнюватись відповідно до ходу реформування Збройних Сил України та у зв'язку зі зміною соціально-економічних, геополітичних та інших умов. А спроектовану цільову концептуальну основу системи фізичної підготовки у військах (силах) планується реалізувати змістом цієї системи, який буде відображено в новостворюваній Наставові з фізичної підготовки завдяки вирішенню наступних основних завдань, це:

- розвиток та вдосконалення рухових фізичних якостей військовослужбовців: сили, витривалості, швидкості, спритності та гнучкості;
- прискорення адаптації військовослужбовців до умов військової служби та підвищення військово-спеціальної підготовленості, покращення фізичного розвитку;

- розвиток та вдосконалення спеціальних фізичних якостей військовослужбовців: стійкості до заколихування, перевантажень, кисневого голодування;
- набуття та вдосконалення військово-прикладних рухових навичок і умінь військовослужбовців з рукопашної підготовки, подолання перешкод, метання гранат, пересування пересіченою місцевістю в пішому порядку та на лижах, марш-киджів, військово-прикладного плавання, греблі на ялах тощо;
- набуття та вдосконалення засобами фізичної підготовки злагодженості дій військових підрозділів і частин;
- забезпечення стійкості організму військовослужбовців до впливу несприятливих чинників військово-професійної діяльності: вібрації, гіпервентиляції, дихання під надмірним тиском, різних температурних режимів;
- підвищення працездатності та службової активності, забезпечення професійного довголіття, зміцнення здоров'я та профілактика захворювань, фізична реабілітація.

Зазначені основні завдання витікають з об'єктивних функцій, що виконує система фізичної підготовки, вони відображають загальні вимоги навчально-бойової та бойової діяльності до фізичного стану всіх категорій військовослужбовців. Формулюються ці завдання з урахуванням особливостей військово-професійної діяльності особового складу різних видів Збройних Сил України, родів військ (сил) і спеціальних підрозділів. Об'єктивне визначення завдань фізичної підготовки базується на тих показниках фізичного стану, що найбільшою мірою необхідні особовому складу того чи іншого роду військ для прояву та збереження високого рівня військово-професійної працездатності в умовах, максимально наближених до бойових. Невід'ємною умовою цього є набуття військовослужбовцями:

- психічної стійкості, впевненості у своїх силах, цілеспрямованості, ініціативи та винахідливості, наполегливості та завзятості, витримки та самовладання;
- готовності до перенесення екстремальних фізичних і психічних навантажень в період підготовки та в ході ведення бойових дій.

Формування у військовослужбовців зазначених властивостей передбачає необхідність підвищення їх функціональних резервів завдяки спеціально спрямованим фізичним тренуванням.

Висновок. За результатами здійсненого теоретичного обґрунтування з використанням аналітичного та аксіоматичного методів визначено мету, завдання та вимоги до змістовного наповнення адаптованої до вимог сучасності концепції фізичної підготовки у Збройних Силах України. Дефініцією концепції та метою системи фізичної підготовки Збройних Сил України в сучасності постає забезпечення фізичної готовності військовослужбовців, підрозділів і частин до виконання завдань за бойовим та функціональним призначенням.

В подальшому досліджуватиметься змістова сторона концепції фізичної підготовки, яка визначається головним системоутворюючим чинником фізичної підготовки – вимогами сучасного бою до належного рівня фізичної готовності військовослуж-

бовців, військових підрозділів і частин для виконання функціональних і бойових завдань за призначенням.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (№ 3809 – 12 від 26.12.1993. Із змінами станом на 19.05.2015).
2. Настанова з фізичної підготовки у Збройних Силах України (НФП-1997) – К., 1997. – 129 с.
3. Настанова з фізичної підготовки у Збройних Силах України (НФП-2009) – К. : РВВ АГУ ГШ ЗС України, 2009. – 231 с.
4. Овчарук І.С. Теорія та організація фізичної підготовки військ : навчально-методичний посібник / І.С. Овчарук, О.М. Ольховий, К.М. Сидорченко, М.В. Колот. – Одеса : ВА, 2015. – Ч. 2. – 234 с.
5. Ольховий О.М. Теоретико-методичні основи професійно-спрямованої фізичної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів Збройних Сил України : монографія / О.М. Ольховий. – Х. : ХУПС, 2012. – 286 с.
6. Романчук С.В. Фізична підготовка курсантів військових навчальних закладів Сухопутних військ Збройних Сил України : монографія / С.В. Романчук. – Л. : АСВ, 2012. – 367 с.
7. Тимчасова настанова з фізичної підготовки у Збройних Силах України (НФП-2014) – К., 2014 – 158 с.
8. Фіногенов Ю.С. Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка та спорт : підручник / Ю.С. Фіногенов, О.Л. Благій, С.І. Глазунов та ін. всього 14 авторів. – К. : НУОУ, 2014. – 468 с.

Goal, objectives and requirements for the concept content of physical drill in the Ukrainian Armed Forces was determined by the theoretical reasoning results using analytical and axiomatic methods. The definition of this concept is the preparedness of servicemen and military units to perform tasks by combat and functional actions.

Key words: concept, serviceman, physical preparedness.

Отримано: 30.10.2015

УДК 796.011.3:[796.85-053.5]

О. І. Орлов

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ БОЙОВИМИ МИСТЕЦТВАМИ

У статті розглянуті проблемні питання покращення фізичної підготовленості та здоров'я молодших школярів, пошук нових форм розвитку фізичних здібностей у процесі занять бойовим мистецтвом джу-джитсу.

Ключові слова: молодший шкільний вік, фізична підготовленість, фізичні здібності, фізичний розвиток, бойові мистецтва, джу-джитсу.

Постановка проблеми: фізична підготовка [2], вочевидь, на сучасному етапі розвитку, як система педагогічних дій, має великий вплив на формування особистості, її готовності до професійної діяльності та підвищення рівня фізичного і психічного здоров'я.